

Fragments sobre la llibertat

[...] El meu mode de realitat és triple. És valor, car sóc un ésser lliure, en ser subjecte pensant; un subjecte pensant només pot ser lliure; el que no és lliure és objecte de pensament. Aquest mode és essència, en tant que tinc idees necessàries. I és existència, en tant que tinc afectes, és a dir, en tant que per la unió d'ànima i cos rebo impressions de l'univers exterior. Ara, la llibertat és única, car és sense cap determinació. En tant que sóc lliure, em confonc amb Déu. Però el finit només pot ser múltiple; no el podem pas concebre, un únic objecte finit o, millor, una sola essència finita. I, efectivament, concebo unes quantes essències, tals la del cercle, la del quadrat, i així successivament. Però aquestes essències només tenen realitat al moment que les penso, que les alimento, diguem-ho així, amb la meva llibertat.

*

[...] unes idees, per a ser pensaments, algú les ha de pensar. Aquest algú és el subjecte pensant. És u, siguin quines siguin les seves idees i afectes; es troba doncs en totes, i per això és universal. Està per damunt de tota determinació, car no es limita pas a una idea; és doncs lliure; millor, és la mateixa llibertat; car no seria, si no fos lliure; i fora d'ell no hi ha llibertat. Puc escriure doncs aquesta taula:

afectes	contingents	particulars	innombrables
idees	necessàries	finites	múltiples
subjecte	lliure	universal	u

Puc convenir d'anomenar Déu la meva llibertat. Aquesta convenció té l'avantatge d'alliberar-me de tot Déu objecte, i d'establir que el mode de realitat de Déu no és l'existència ni l'essència, ans el que Lagneau en deia valor. D'altra banda, és clar que Déu, si no fos ni existís, fóra menys que una abstracció; car una abstracció almenys és pensament, mentre que Déu no ho pot ser; ara, si Déu és la meva llibertat, és i existeix cada cop que la meva llibertat es manifesta en les meves idees i en els meus moviments, és a dir, cada cop que penso. Però no es tracta pas, aquí, d'una qüestió de mots, i tan solitària sóc jo amb aquest Déu com sense ell. [...]

*

[...] Si sóc en una ciutat que no conec, i m'hi perdo, no hi ha res que jo no remarqui; tot sol·licita el meu cos; heus ací un estat d'esclau, car els objectes forcen la meva atenció, no pas en tant que objectes, sinó en tant que m'interessen. Al contrari, a París, quan vaig per un carrer que m'és familiar, sóc lliure de tot el que veig i tot el que sento; si cap objecte extraordinari no se'm presenta i no tinc la voluntat de percebre, puc retrobar-me després a casa sense haver percebut res tot el temps que caminava. El cos és llavors perfecte en tant que tal, i l'esperit és lliure; però l'esperit pur no actua, i l'home és només un cos perfecte: és així com els somnàmbuls caminen fregant l'abís sense caure-hi. Aquest estat d'innocència feliç és representat en certes escultures gregues. Per a arribar al Paradís, l'Esperit ha de passar del Caos al Paradís terrestre; el pecat el fa sortir del Paradís terrestre; i després, per la virtut, s'eleva al cel. L'habitud és per a l'home l'Edèn, o, parlant

com Rousseau, l'estat de natura: és bo de considerar aquí el parentiu entre habitud i instint. L'ésser d'habitud és un animal perfecte; el seu univers és un univers perfecte i l'Esperit no el podem concebre lliure sense perfecció en l'objecte. Tota imperfecció en l'objecte crida l'esperit i el fa recaure a la cosa; així com l'àngel, en el poema de Lamartine¹, renuncia al cel per socórrer una mortal. El primer deure, podríem dir que l'únic, és doncs "deixar que els morts enterrin els seus morts"², com diu Jesús, és a dir, deixar la cosa en el seu ordre propi, que és la necessitat mecànica; i només fer servir l'esperit per a assegurar sens parar la pròpia llibertat; cosa que és el verdader sentit del precepte evangèlic: Donar al Cèsar el que és del Cèsar, i a Déu el que és de Déu³.

////////////////////////////////////

Notes:

Sobre el moment de l'autora:

---Simone fa la primària superior i el batxillerat elemental al liceu Fénelon, a París, durant 5 cursos, dels 11 anys als 15.

---com que el professor de filosofia del liceu Fénelon és mediocre, el curs següent s'inscriu al liceu Victor-Duruy per seguir-hi les lliçons de René Le Senne, de qui n'ha sentit a parlar molt bé.

---les classes de filosofia esdevenen sovint un diàleg entre iguals, a dues veus, entre el professor i Simone.

---com a filòsof, Le Senne professa un idealisme absolut, i està molt interessat per la psicologia, mentre que Simone tendeix més a la sociologia.

---del liceu, només l'interessa la filosofia, les altres assignatures les passa tan just com pot.

---a finals de curs, ja fets els 16 anys, és admesa al batxillerat superior de filosofia, i s'inscriu de 1r al liceu Henri IV, d'on Alain és el professor de filosofia, de qui té moltes ganes de ser alumna.

---Alain (Émile Chartier, 1868-1951), nat a Normandia, té un culte per Plató, Descartes i Kant, i per Lagneau, el seu mestre. Nega enèrgicament que hi hagi progrés, en filosofia. Diu que Plató va molt més avançat que no nosaltres. No estima gens els qui canvien de partit o de religió: un cop feta o donada, una fe, cal mantenir-s'hi i esforçar-se a fer-la bona. Veu els grans pensadors més com a herois de voluntat que no com a prínceps d'intel·ligència, i troba que fins en els seus errors podem trobar-hi alguna veritat. Considera que l'enteniment ha de seguir la fe, no pas precedir-la o rompre-la. Arriba a dir: "Només canvien d'opinió els ximplers", "Només pensa el qui creu", "L'atenció és religiosa o no és".

---el primer dia de curs, abans de dir res, escriu a la pissarra: "Cal cercar la veritat amb tota l'ànima".

---de més gran, Simone tindrà gran estima, afecte i reconeixement per Le Senne, però no haurà deixat gairebé petja en el seu pensament. Alain, en canvi, haurà estat el seu verdader mestre.

De fora el text:

---el text és conformat per tres fragments d'esborranys seus.

---tots tres han estat escrits l'any 1926.

De dins el text:

1.- *La Chute d'un ange*.

2.- Mateu, VIII,22, i Lluc, IX, 60.

3.- Lluc, XX, 25, Marc, XII, 17, i Mateu, XXII, 21.

